

ลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนของนวนิยายแปลแนวเทพเซียน เรื่อง “จันทราอัสดง”
LINGUISTIC REPRESENTATIONS OF CHINESE CULTURE IN THE TRANSLATED XIANXIA
NOVEL “TILL THE END OF THE MOON”

Yan Wu, บุญเลิศ วิวรรณ

Yan Wu, Boonlert Wiwan

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Faculty of Humanities, Kasetsart University

Corresponding Author E-mail: yan.wu@ku.th

Received December 19, 2025

Revised February 23, 2026

Accepted March 10, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง ลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนของนวนิยายแปลแนวเทพเซียนเรื่อง “จันทราอัสดง” เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏในนวนิยายแปลแนวเทพเซียนเรื่องจันทราอัสดง การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากกลุ่มตัวอย่างคือนวนิยายแปลชุด “จันทราอัสดง” ฉบับภาษาไทย ผลงานประพันธ์ของเถิงหลัวเหว่ยจื่อ และแปลโดยเม่นน้อย จำนวน 4 เล่ม ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบบันทึกข้อมูลตามกรอบแนวคิดด้านภาษาและวัฒนธรรมของจางงัง ทงประเสริฐ (2547) และ คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2551) โดยเก็บรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลดำเนินการด้วยการอ่านเชิงลึกเพื่อคัดเลือกคำศัพท์วลี และประโยคที่แสดงถึงมิติทางวัฒนธรรม จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการจัดกลุ่มและการพรรณนาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนในนวนิยายเรื่องนี้สามารถจำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านคติธรรม พบว่ามีลักษณะภาษาที่แสดงวัฒนธรรมด้านความเชื่อ ปรัชญา และศาสนา 2) ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านเนติธรรม พบว่ามีลักษณะภาษาที่แสดงวัฒนธรรมด้านการปกครอง และขนบธรรมเนียมประเพณี 3) ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านสัทธรรม พบว่ามีลักษณะภาษาที่แสดงวัฒนธรรมด้านคำเรียกสถานภาพบุคคล บทกวี และการละเล่นพื้นบ้าน และ 4) ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านวัตถุธรรม พบว่ามีลักษณะภาษาที่แสดงวัฒนธรรมด้านเครื่องใช้ เครื่องประดับ เครื่องดนตรี อาหารและเสื้อผ้า จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ลักษณะภาษาด้านคติธรรมมีความโดดเด่นที่สุด เนื่องจากนวนิยายแนวเทพเซียนเป็นผลิตผลทางปัญญาที่ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือหลักในการหลอมรวมระบบความเชื่อ และปรัชญาจีนเข้ากับวิถีชีวิตของตัวละคร เพื่อสร้างความสมจริงเชิงวัฒนธรรมในโลกแห่งจินตนาการ

คำสำคัญ: จันทราอัสดง, ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีน, นวนิยายแปลจีน, นวนิยายแนวเทพเซียน, วัฒนธรรมจีน

Abstract

This research article, entitled Linguistic Representations of Chinese Culture in the Translated Xianxia Novel “Till the End of the Moon”, is part of a Master of Arts thesis in the Department of Thai, Faculty of Humanities, Kasetsart University. The objective of this study

was to examine the linguistic characteristics that reflect Chinese culture as portrayed in the translated Xianxia novel *Till the End of the Moon*. This study used qualitative research with content analysis as the main research method. The sample consisted of the Thai translation of *Till the End of the Moon*, a four-volume novel originally written by Teng Luo Wei Zhi and translated into Thai by Mennoi, published in 2023. The research tools included data recording forms based on language and cultural concepts developed by Chamnong Thongprasert (2004) and faculty scholars from Mahachulalongkornrajavidyalaya University (2008). Data collection was conducted through close reading to identify words, phrases, and sentences that reflected cultural meanings. The data were then grouped and analyzed descriptively according to qualitative research methods.

The findings indicated that the linguistic characteristics reflecting Chinese culture in this novel can be classified into four categories. These include: 1) language reflecting moral and belief-based values, represented through expressions related to beliefs, philosophy, and religion; 2) language reflecting social norms and governance, represented through expressions concerning administration and traditional customs; 3) language reflecting social relationships, represented through terms indicating social status, poetry, and traditional folk games; and 4) language reflecting material culture, represented through expressions related to utensils, ornaments, musical instruments, food, and clothing. The analysis and synthesis of the data further revealed that language reflecting moral and belief-based values was the most prominent category. This is because xianxia novels, as intellectual literary creations, employ language as the principal medium for integrating Chinese belief systems and philosophical concepts into the lives of fictional characters, thereby creating a sense of cultural authenticity within an imaginative world.

Keywords: Till the end of the moon, Linguistic representations of chinese culture, Translated chinese novel, Xianxia novel, Chinese culture

บทนำ

นวนิยายจีนเป็นวรรณกรรมที่มีพัฒนาการและประวัติศาสตร์การสร้างสรรค์ที่ยาวนาน โดยมีเอกลักษณ์โดดเด่นในการผสมผสานระหว่างจินตนาการเชิงศิลปะกับรากฐานทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนวนิยายประเภท “เทพเซียน” (Xianxia) ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมสูงในยุคปัจจุบัน มีลักษณะเฉพาะในการถ่ายทอดโลกแห่งจินตนาการเพ้อฝัน (Fantasy) พลังเหนือธรรมชาติ และการบำเพ็ญเพียรเพื่อบ่มงู่มุ่งสู่ความเป็นอมตะ โดยเนื้อหา มักสอดแทรกปรัชญาความเชื่อทางพุทธ เต๋า และขงจื้อ เช่น แนวคิดเรื่องโชคชะตา กฎแห่งกรรม และความกตัญญู เข้าไว้ในโครงเรื่องอย่างแนบเนียน นวนิยายแปลแนวเทพเซียนเรื่อง “จันทราอัสดง” ผลงานประพันธ์ของ เกิงหลิว เหวยจื่อ และแปลเป็นภาษาไทยโดย เม่นน้อย ถือเป็นหนึ่งในผลงานที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในประเทศไทย นวนิยายเรื่องนี้ไม่เพียงแต่นำเสนอเรื่องราวความรักและการเสียสละผ่านตัวละครหลักอย่าง “หลี่ซูซู” ที่ต้องย้อนเวลาเพื่อปฏิบัติภารกิจกอบกู้โลก แต่ในมิติทางภาษายังพบว่าการสื่อสารที่สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมจีน ทั้งในด้านศิลปะ วิถีชีวิต ความสัมพันธ์ทางสังคม และปรัชญาจีนโบราณ ทำให้นวนิยายเรื่องนี้มีคุณค่าในด้านภาษาและวัฒนธรรมที่น่านศึกษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โกวอว์นึ่งคิดครุ่นหนึ่งและตอบว่า “สงครามใหญ่ระหว่างเทพกับมารครั้งก่อนผ่านมามากหลายหมื่นปีแล้ว เต่าทจะมีสายเลือดได้เสวยนอ อยู่ยุคบรรพกาลเขาเผ่าพิทักษ์เหวร้างมาหมื่นปี ไม่แน่อาจจะหลอมรวมเข้ากับเหวร้างไปแล้ว เขาเป็นเทพองค์สุดท้ายในโลก”

(เถิงหลัวเหวยจือ เล่มที่ 2, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านความเชื่อ โดยเฉพาะความเชื่อเรื่อง “เสวียนอู” ซึ่งเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ประจำทิศเหนือในคติจีน มีลักษณะผสมระหว่างเต่าและงู สะท้อนความเชื่อด้านเทพเทวดาและจักรวาลวิทยาในวัฒนธรรมจีนที่ถูกนำมาใช้ในการสร้างบรรยากาศและความศักดิ์สิทธิ์ในเรื่องราว แม้ว่างานศึกษาวรรณกรรมจีนแปลในประเทศไทยจะมีจำนวนมาก แต่เมื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งออกได้เป็นสองแนวทางสำคัญ ได้แก่ งานศึกษาวรรณกรรมจีนแปลและกลวิธีการแปล และงานศึกษาภาษาและวัฒนธรรมจีนในวรรณกรรม โดยงานกลุ่มแรกมุ่งวิเคราะห์ลักษณะภาษาและกลวิธีการถ่ายทอดวรรณกรรมจีนสู่ภาษาไทย เช่น การศึกษาคำพิเศษเสริมน้ำเสียงในนวนิยายจีนที่ชี้ให้เห็นบทบาทของบริบททางภาษาและวัฒนธรรมต่อการแปล (อังศุธร จ้าววิพงศ์, 2557) การศึกษากลวิธีสร้างมุกตลกซึ่งสะท้อนความท้าทายในการถ่ายทอดอารมณ์ขันข้ามภาษา (นิตดา แสงกิติโกมล, 2558) ตลอดจนงานวิเคราะห์ภาพพจน์และกลวิธีการแปลที่เน้นการรักษาเอกลักษณ์ของต้นฉบับผ่านการทับศัพท์ การขยายความ และการดัดแปลงข้อความ (Xiao Qin Wu, 2561) ขณะที่งานอีกกลุ่มหนึ่งเน้นบทบาทของวรรณกรรมในการสะท้อนค่านิยม ความเชื่อ และบริบททางสังคมจีน อาทิ การศึกษาวัฒนธรรมจีนในวรรณกรรมและเรื่องเล่าที่ชี้ให้เห็นบทบาทของภาษาในฐานะเครื่องมือถ่ายทอดอัตลักษณ์และวัฒนธรรมจีนผ่านตัวบท (ปนชัยรัตน์ องค์กรรัตน์, 2557; สรใน รอดนิตย, 2567) อย่างไรก็ตาม แม้งานวิจัยทั้งสองกลุ่มจะให้ความสำคัญกับภาษา การแปล และวัฒนธรรม แต่ยังไม่พบการศึกษาที่วิเคราะห์ “ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีน” ในนวนิยายแปลแนวเทพเซียนเรื่อง จันทราอัสดง โดยตรง จึงเกิดช่องว่าง งานวิจัยนี้จึงเลือกใช้กรอบแนวคิดของจำนงค์ ทองประเสริฐ (2547) และคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2551) ได้แก่ ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านคติธรรม ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านเนติธรรม ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านสัทธรรม ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านวัตถุธรรม เนื่องจากเป็นกรอบที่ครอบคลุมมิติทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบและสามารถประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังเอื้อต่อการจำแนกและตีความ “ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีน” ที่ปรากฏในนวนิยายแปลเรื่อง จันทราอัสดง ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจบทบาทของภาษาในฐานะเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนในวรรณกรรมแปลได้อย่างเป็นระบบ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้นวนิยายแปลเรื่อง จันทราอัสดง จำนวน 4 เล่ม รวม 22 ตอนใหญ่ และ 136 ตอนย่อย เป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างหลัก ในการศึกษาที่กำหนดหน่วยวิเคราะห์ทางภาษา ได้แก่ คำศัพท์ สำนวน ถ้อยคำ และข้อความที่แสดงวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏในตัวบท จากนั้นจึงจำแนกและวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบวัฒนธรรมจีน 5 ด้าน เพื่ออธิบายว่าภาษาที่ใช้แสดงถึงวัฒนธรรมจีนในด้านไหน อย่างไร ซึ่งจะช่วยทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนในวรรณกรรมแปลร่วมสมัย และเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาวรรณกรรมแปลจีนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏในนวนิยายแปลเรื่อง “จันทราอัสดง”

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย การวิจัยเรื่อง “ลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนของนวนิยายแปลแนวเทพเซียนเรื่อง จันทราอัสตง” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการวิเคราะห์เอกสาร โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้

2. แหล่งข้อมูล/ตัวบท หนังสือเรื่อง จันทราอัสตง ฉบับภาษาไทย จำนวน 4 เล่ม พิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2566 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นข้อความที่ปรากฏ “ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีน” และคัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะส่วนที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การเลือกใช้กรอบแนวคิดของจำนงค์ ทองประเสริฐ (2547) และคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2551) ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถจำแนกมิติวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏในภาษานวนิยายได้อย่างเป็นระบบ

หน่วยวิเคราะห์ทางภาษา ได้แก่

คำศัพท์เฉพาะทางวัฒนธรรม

คำเรียกสถานภาพบุคคล

สำนวนและถ้อยคำเชิงวัฒนธรรม

คำเกี่ยวกับพิธีกรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียม

ชื่อเฉพาะที่มีนัยทางวัฒนธรรม

ตัวอย่างหน่วยข้อมูล เช่น คำเรียกตำแหน่งในราชสำนัก (ก๊วยเพย) คำเกี่ยวกับพิธีกรรม (ผ้าคลุมศีรษะ) และถ้อยคำที่สะท้อนค่านิยมความเชื่อของสังคมจีน (ดาวหายนะเดียวดาย)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมุ่งเน้นชุดคำศัพท์ที่แสดงวัฒนธรรมตามกรอบแนวคิดของจำนงค์ ทองประเสริฐ (2547) และคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2551) ซึ่งแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ คติธรรม เนติธรรม วัตถุธรรม และสทธรรม โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 อ่านนวนิยายแปลทั้ง 4 เล่มอย่างละเอียดครบถ้วน

ขั้นที่ 2 บันทึกคำ วลี สำนวน และข้อความที่แสดงวัฒนธรรมจีนลงในแบบบันทึกข้อมูล

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบความครบถ้วนและความสอดคล้องของข้อมูลกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นที่ 4 คัดเลือกข้อมูลที่มีความชัดเจนต่อประเด็น “ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีน” เพื่อใช้ในการวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 1 จัดทำข้อความที่มีลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีน

ขั้นที่ 2 จำแนกและวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบวัฒนธรรมจีน 4 ด้าน ตามแนวคิดของจำนงค์ ทองประเสริฐ (2547) และคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2551) ดังนี้:

1) คติธรรม วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจ และได้มาจากศาสนา

2) เนติธรรม วัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีและระเบียบวินัยต่าง ๆ ที่สังคมได้กำหนดขึ้นและเป็นที่ยอมรับนับถือว่ามีความสำคัญพอ ๆ กับกฎหมาย หรือบางทีสำคัญยิ่งกว่ากฎหมายด้วยซ้ำไป

3) สทธรรม วัฒนธรรมทางสังคม วิเคราะห์ภาษาที่เกี่ยวกับมรรยาททางสังคม ลำดับสถานภาพ และการอยู่ร่วมกัน

4) วัตถุธรรม วัฒนธรรมทางวัตถุ ที่เกี่ยวกับการกินดื่มอยู่ เครื่องนุ่งห่ม บ้านเรือนและอื่น ๆ

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบความสอดคล้องของการจัดหมวดหมู่ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบตัวอย่างข้อมูลบางส่วน

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์รูปแบบการใช้ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่โดดเด่น พร้อมยกตัวอย่างข้อความประกอบ

๕. การนำเสนอผลการวิจัย นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยจัดแสดงผลตามหมวดหมู่วัฒนธรรมจีนทั้ง 4 ด้าน พร้อมยกตัวอย่างข้อความจากตัวบทเพื่อสนับสนุนข้อค้นพบ จากนั้นอภิปรายผลโดยเชื่อมโยงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสรุปข้อจำกัดของการวิจัยและเสนอแนะแนวทางสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคตต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏในนวนิยายแปลแนวเทพเซียนเรื่อง “จันทราอัสดง” โดยอาศัยกรอบแนวคิดด้านวัฒนธรรมจีนตามที่เสนอโดยจางจิง ทงประเสริฐ (2547) และคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2551) ซึ่งได้แบ่งองค์ประกอบทางวัฒนธรรมออกเป็นหมวดหมู่ที่สะท้อนวิถีชีวิต และความเชื่อของจีนอย่างครอบคลุม ทั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนในนวนิยายเรื่องดังกล่าวใน 4 ประเด็น ได้แก่ 4) ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านคติธรรม 2) ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านเนติธรรม 3) ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านสัทธรรม 4) ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านวัตถุธรรม

1. ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านคติธรรม

ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านคติธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นแบบอย่าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งเป็นการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดหลักการดำเนินชีวิต และระบบคุณค่าที่ฝังรากลึกอยู่ในจิตใจของชาวจีน ซึ่งมีที่มาจากหลักปรัชญาและศาสนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติตนของคนในสังคม เช่น ความกตัญญู ความขยันหมั่นเพียร และความอดทน ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับความเชื่อ วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับปรัชญา และวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับศาสนา โดยมีผลการวิจัยที่ปรากฏในนวนิยายแปล “จันทราอัสดง” ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับความเชื่อ

วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับความเชื่อ หมายถึง ความเชื่อที่ได้รับสืบทอดและยึดถือโดยกลุ่มคนในสังคมจีน ซึ่งสะท้อนผ่านการใช้ภาษาในการแสดงออกถึงแนวคิดทางจิตวิญญาณ ศรัทธา และหลักปรัชญาที่หล่อหลอมวิถีชีวิตของผู้คน ทั้งในด้านศาสนา จริยธรรม มาตรฐานทางสังคม และความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและชีวิต ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับความเชื่อ คือ ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผี ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับระบบเวลาแบบโบราณ ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของนวนิยาย เช่น

เขาถูกลิขิตไว้แล้วจะต้องเป็น ดาวหายนะเดียวดาย ต่อไปนี้สยจะ ค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นหิยมโหด แม้แต่ตัวเขาเองก็มีอาจควบคุมได้

(เถิงหลัวเหวยจื่อ เล่มที่ 1, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องโชคชะตา คำว่า “ดาวหายนะเดียวดาย (天然孤星 tiān shù gū xīng)” สะท้อนแนวคิดเรื่อง ลิขิตฟ้า (天命 tiān mìng) หรือพลังเหนือธรรมชาติที่กำหนดชะตาชีวิตมนุษย์ โดยเชื่อว่าผู้ที่เกิดภายใต้อิทธิพลของดาวนี้จะมีดวงชะตาแห่งความโดดเดี่ยว ถูกกำหนดให้ต้องห่างเหินจากผู้คน และอาจนำเคราะห์ร้ายมาสู่คนรอบข้าง

1.2 วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับปรัชญา

วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับปรัชญา หมายถึง วิชาว่าด้วยหลักแห่งความรู้และความจริง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ปรัชญาจีนแบ่งเป็นสำนักใหญ่ ๆ มี 6 สำนัก คือ สำนักปรัชญาเต๋า สำนักปรัชญาขงจื้อ สำนักปรัชญามอจื่อ สำนักปรัชญานิตินิยม สำนักปรัชญาฮิน-หยาง และสำนักปรัชญาหมิง (ฟั่น ดอกบัว,

2563) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของอารยธรรมจีนและมีอิทธิพลต่อค่านิยมทางสังคม และศีลธรรมของผู้คน ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับปรัชญา คือ ปรัชญาขงจื๊อด้านการเมือง และปรัชญาเต๋า ด้านโลกทัศน์ ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของนวนิยาย เช่น

จึงให้ข้ากระป๋ามาที่ถ่านไถ่จิ้น ขอบตาแดงกำพร้าอ่อนแอขึ้นว่า “ชีวิตนี้ของอาจารย์ผู่ผู่สง่างาม เขาจิตใจดีมีเมตตา เห็นเจ้าเป็นเหมือนบุตรแท้ ๆ ข้ายังไม่เคยเห็นเขาติดต่อใครเช่นนี้มาก่อน เขารักษาบาดแผลให้เจ้า พาเจ้าไปทำความเข้าใจมรรคาต้าถงของสำนักเซียวเหยา ถวายทอดพลังตะบะให้เจ้า มอบวัตถุเวทให้เจ้า กำชับพวกเราว่าต้องดูแลเจ้าให้ดี อย่าให้เจ้าเป็นอะไรไป

(เถิงหลัวเหวยจื่อ เล่มที่ 4, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับปรัชญา โดยเฉพาะแนวคิดเรื่อง “ต้าถง” (大同 dà tóng) ซึ่งหมายถึง “โลกในอุดมคติ” หรือ “สังคมแห่งความกลมเกลียวสมบูรณ์” ตามแนวคิดของลัทธิขงจื๊อ (เถิงหลัวเหวยจื่อ, 2566) ซึ่งเป็นอุดมคติอันสูงสุดของขงจื๊อ ขงจื๊อเรียกว่าเป็น “มหาอาณาจักร” (สกล นิลวรรณ, 2523) แนวคิดนี้อธิบายถึงสภาพสังคมที่ผู้คนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความเสมอภาค ปราศจากความเห็นแก่ตัว และทุกสิ่งดำรงอยู่ในภาวะแห่งความสมดุล

1.3 วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับศาสนา

วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับศาสนา หมายถึง ลัทธิความเชื่อถือของมนุษย์อันมีหลัก คือแสดงกำเนิด และความสิ้นสุดของโลกเป็นต้น อันเป็นไปในฝ่ายปรมัตถ์ประการหนึ่ง แสดงหลักธรรมเกี่ยวกับบุญบาป อันเป็นไปในฝ่ายศีลธรรมประการหนึ่ง พร้อมทั้งลัทธิพิธีที่กระทำตามความเห็นหรือตามคำสั่งสอนในความเชื่อนั้น ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งในเรื่องนี้ประกอบด้วยศาสนาพุทธ และศาสนาเต๋า ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับศาสนา คือ ศาสนาพุทธนิกายมหายาน และศาสนาเต๋า ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของนวนิยาย เช่น

ถ่านไถ่จิ้นมองดูนางตื่นนอนอย่างเย็นชา รอให้เถาวัลย์สุบพลังวิเศษของนางไปจนหมด เขาค่อยทำลายสามวิญญานของนางให้แตกสลาย และชิงร่างทิพย์ของนาง

(เถิงหลัวเหวยจื่อ เล่มที่ 3, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับศาสนาเต๋า ตามคติของลัทธิเต๋า มนุษย์ประกอบด้วย “สามวิญญาน” (三魂 sān hún) ได้แก่ วิญญานฟ้า วิญญานดิน และวิญญานชีวิต ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างสวรรค์ โลกมนุษย์ และพลังชีวิตภายในกาย เมื่อบุคคลตาย วิญญานทั้งสามจะกลับคืนสู่แหล่งเดิมของตนคือสวรรค์ ดำสุนรก และวนเวียนในสุสาน (เถิงหลัวเหวยจื่อ, 2566)

2 ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านเนติธรรม

ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านเนติธรรม หมายถึง ภาษาที่แสดงถึงวัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้งระเบียบประเพณีที่ยอมรับนับถือกันว่ามีความสำคัญพอ ๆ กับกฎหมาย เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551) อีกทั้งการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และจารีตประเพณีที่สังคมยอมรับนับถือเพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการปกครอง และวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี โดยมีผลการวิจัยที่ปรากฏในนวนิยายแปล “จันทราอัสตง” ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการปกครอง

วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการปกครอง หมายถึง ระบบและรูปแบบการบริหารบ้านเมืองในสังคมจีน ซึ่งสะท้อนแนวคิดทางการเมืองในแต่ละยุคสมัย อาทิ ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ระบบราชสำนัก และระบบศักดินา รวมถึงระบบสอบจอหงวนที่ใช้คัดเลือกขุนนางตามความรู้ความสามารถ ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการปกครอง คือ การปกครองในระบบราชการ การปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ การปกครองในระบบราชสำนัก ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของนวนิยาย เช่น

ในโลกความจริง เขาคือจายาขุนหัวหน้าหน่วยตะวันตก บิดาสกุลเยี่ยมักพูดถากถางว่าเขาเป็นขุนนางโหดโหรันที!

(เถิงหลัวเหวยจื้อ เล่มที่ 1, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการปกครอง โดยคำว่า “หน่วยตะวันตก” (西厂 xī chǎng) หมายถึง หน่วยงานพิเศษที่ขึ้นตรงต่อฮ่องเต้ มีหน้าที่สอดส่อง ตรวจสอบ และจัดการกิจการภายในวัง รวมถึงคดีความลับของราชสำนัก เจ้าหน้าที่ในหน่วยนี้มักได้รับการคัดเลือกจาก “องค์กรเสือแพะ” ซึ่งเป็นกองกำลังลับที่จงรักภักดีต่อจักรพรรดิ หน่วยตะวันตกจึงเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจเบ็ดเสร็จของฮ่องเต้ในระบบการปกครองจีนโบราณ

2.2 วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี

ประเพณี หมายถึง สิ่งที่ยึดถือประพฤติปฏิบัติสืบ ๆ กันมา จนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ส่วนขนบธรรมเนียม หมายถึง แบบอย่างที่ยึดกันมา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ดังนั้น วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี หมายถึง สิ่งที่ชาวจีนยึดถือสืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน จนกลายเป็นระเบียบแบบอย่างและจารีตที่สังคมยอมรับ เช่น เทศกาล พิธีกรรมต่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี คือ ธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน และเทศกาล ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของนวนิยาย เช่น

ฮองเฮาคนใหม่ของพวกเขา หญิงสาวที่สวมอาภรณ์สีม่วงในตอนนี กำลังปักผ้าคลุมศีรษะอยู่ในวังเผ่ซู่ซู่

(เถิงหลัวเหวยจื้อ เล่มที่ 3, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี “ผ้าคลุมศีรษะ” (盖头 gài tóu) ถือเป็นธรรมเนียมสำคัญในพิธีแต่งงานจีนโบราณ ผ้าคลุมศีรษะมักทำจากผ้าไหมสีแดง ใช้คลุมหน้าเจ้าสาวเพื่อสื่อถึงความบริสุทธิ์ ความอ่อนน้อม และการเริ่มต้นชีวิตคู่ที่เป็นสิริมงคล

3 ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านสัทธรรม

ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านสัทธรรม หมายถึง ธรรมเนียมอันเดียวกัน, กฎหรือความเชื่อถืออย่างเดียวกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งเป็นการใช้ภาษาที่สะท้อนถึงระเบียบการติดต่อสัมพันธ์กันในสังคม มารยาท และศิลปวัฒนธรรมที่สร้างความสมัคสมานสามัคคีและสุนทรียภาพในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับคำเรียกสถานภาพของบุคคล วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับบทกวี และวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน โดยมีผลการวิจัยที่ปรากฏในนวนิยายแปล “จันทราอัสดง” ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับคำเรียกสถานภาพของบุคคล

วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับคำเรียกสถานภาพของบุคคล หมายถึง การใช้ถ้อยคำหรือสรรพนามในการเรียกบุคคลที่สะท้อนถึงค่านิยมทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในวัฒนธรรมจีน เช่น การให้

ความสำคัญกับลำดับอาวุโส ความใกล้ชิดในครอบครัว และสถานะทางสังคม ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับคำเรียกสถานภาพของบุคคล คือ คำเรียกครอบครัวเครือญาติ คำเรียกเกี่ยวกับตำแหน่งของบุคคล คำเรียกแสดงความเคารพ ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของนวนิยาย เช่น

ฐานะของเจ้าว่องเองก็ไม่ธรรมดา มารดาเขาเป็นก๊วยเฟยที่ฮ้องแต่โปรดปรานที่สุด อำนาจฝั่งมารดาของก๊วยเฟยแข็งแกร่ง การแย่งชิงบัลลังก์ในอนาคตนั่น เขาเป็นศัตรูที่ร้ายกาจที่สุดของเซียวหลิน

(เถิงหลัวเหวยจือ เล่มที่ 1, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับคำเรียกสถานภาพของบุคคล “ก๊วยเฟย” (贵妃guì fēi) คือตำแหน่งพระอัครชายา มีศักดิ์รองจากหวงโฮ่วหรือฮองเฮา (皇后huáng hòu) (พระอัครมเหสี) แต่สูงกว่าเฟย (妃fēi) (พระราชชายา)

3.2 วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับบทกวี

วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับบทกวี หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่ผ่านการกลั่นกรองและเรียบเรียงตามแบบแผนวรรณศิลป์จีน เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และปรัชญา ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับบทกวี คือ วัฒนธรรมจีนด้านบทกวีของหลี่ไป่ ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของนวนิยาย เช่น

ถ่านไถจิ้นซ่อนตาขึ้น ภายในใจเยาะหยัน แต่ภายนอกกลับรับคำอย่างนอบน้อม “ศิษย์น้อมจดจำไว้ในใจขอรับ” เขาก็มลงกราบกราน นครหลวงหยกขาวบนสรวงสวรรค์ มีสิบสองหออาคารกับห้าเมือง ท่านเซียนลูกกระหม่อมข้า ถ่ายทอดวิชาเป็นอมตะให้

(เถิงหลัวเหวยจือ เล่มที่ 4, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับบทกวี “นครหลวงหยกขาวบนสรวงสวรรค์ มีสิบสองหออาคารกับห้าเมือง ท่านเซียนลูกกระหม่อมข้า ถ่ายทอดวิชาเป็นอมตะให้” โดยตัดตอนมาจากบทกวีของหลี่ไป่ ชื่อ กวีชื่อดังสมัยราชวงศ์ถัง แสดงถึงความปรารถนาในอิสรภาพทางจิตใจและความเป็นอมตะ

3.3 วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน

วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน หมายถึง กิจกรรมหรือการละเล่นที่เกิดขึ้นในชุมชนจีนโบราณและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมักจัดขึ้นในช่วงเทศกาลหรืองานประเพณีต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนาน ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน คือ วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านที่สนุกสนาน วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านด้านการแสดง และวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านที่เสริมสร้างปัญญา ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของนวนิยาย เช่น

ร้านสุราเปิดกิจการ ยังมีการทายปริศนาโคมไฟ

ถ่านไถจิ้นยกมือขึ้น แถบกระดาดข่วงตกลงมาในฝ่ามือเขา เขาหัวเราะเบา ๆ “ฝนพรำดูจั่นใหม่กำลังโปรยปราย นี่ก็คือมนุษย์ อ่อนแอยิ่งนัก แต่กลับเข้มแข็งทรหดดุจวัชพีช”

(เถิงหลัวเหวยจือ เล่มที่ 4, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน โดยเฉพาะ “การทายปริศนาโคมไฟ”(猜灯谜cāi dēng mí) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นิยมจัดขึ้นในช่วงเทศกาลของจีน การละเล่นนี้เป็นทั้งความบันเทิงและการทดสอบเขาวินปัญญา โดย “ชื่อวัชรูชื่อเจิ้งจี้สือ” ซึ่งมีคำตอบคือ “ไฉ่ซุ่ยยา” และ “เสี่ยวเตอ” ทั้งสองคำเป็นสรรพนามแทนตนของผู้น้อยหรือผู้ที่มิฐานะต่ำกว่า ขณะเดียวกัน

คำตอบทั้งสองยังมีความหมายอีกชั้นหนึ่งที่เชื่อมโยงกับคำใบ้ ได้แก่ “ไฉ่ซีย่า” หมายถึง “กำลังตก” และ “เสี่ยวเตอ” หมายถึง “เล็ก ๆ” ซึ่งสอดคล้องกับฝนที่โปรยปรายจุกลงเส้นไหม

4 ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านวัตถุธรรม

ภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนด้านวัตถุธรรม หมายถึง วัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค บ้านเรือน อาคารสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ สะพาน ถนน รถยนต์ เครื่องคอมพิวเตอร์ (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551) ซึ่งเป็นการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับประดิษฐ์หรือสิ่งที่จับต้องได้ เป็นมนุษย์สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกหรือตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวัน ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น ๕ ประเภทหลัก ได้แก่ วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องใช้ วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องประดับ วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรี วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับอาหาร และวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับเสื้อผ้า โดยมีผลการวิจัยที่ปรากฏในนวนิยายแปล “จันทราอัสตง” ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องใช้

วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องใช้ หมายถึง สิ่งของและภาชนะที่สะท้อนภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของชาวจีนในแต่ละยุคสมัย ซึ่งรวมถึงเครื่องเงิน เครื่องทอง และเครื่องหลิวหลี่ (เป็นชื่อเรียกของกระจกในสมัยจีนโบราณ หมายถึง งานหัตถศิลป์หรือวัตถุที่ทำจากวัสดุโปร่งแสงประเภทแร่ธาตุ) ด้วย ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องใช้ คือ วัฒนธรรมจีนด้านอาวุธ และวัฒนธรรมจีนด้านเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของนวนิยาย เช่น

บ้านเรือนในหมู่บ้านสร้างอย่างเรียบง่าย ที่แห่งเดียวที่นอนได้คือเตียงเตาที่ทำจากดิน ในห้องนอกจากโต๊ะไม้ตัวหนึ่ง ก็มีเพียงเก้าอี้ไม้ตัวเล็กอีกสองตัวเท่านั้น

(เถิงหลัวเหวยจือ เล่มที่ 1, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องใช้ โดยคำว่า “เตียงเตา” (炕kàng) หมายถึง เตียงที่ก่อด้วยอิฐหรือดินของชาวจีนทางตอนเหนือ มีช่องด้านล่างสำหรับจุดไฟเพื่อให้เตียงอุ่นและมีปล่องระบายควันออกไปนอกบ้าน เวลานอนจะปูฟูกด้านบน ส่วนเวลากลางวันสามารถเก็บฟูกและใช้พื้นที่บนเตียงเป็นโต๊ะหรือพื้นที่ใช้งานอื่นได้

4.2 วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องประดับ

วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องประดับ หมายถึง การใช้สิ่งของประดับตกแต่งร่างกายเพื่อเสริมความงามตามค่านิยมของแต่ละยุคสมัย เครื่องประดับของชาวจีนมีหลากหลายประเภท ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องประดับ คือ วัฒนธรรมจีนด้านเครื่องประดับคอ วัฒนธรรมจีนด้านเครื่องประดับผม และวัฒนธรรมจีนด้านเครื่องประดับนิ้ว ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของนวนิยาย เช่น

ถ่านไถ่เงินลูปแหวนนิ้วหยกในมือพลางเอ่ยอย่างครุ่นคิด “ข้าจำได้ว่าเฝ้าอี่เยวี่ไม่ได้มีวารีอ่อนอยู่เพียงเท่านั้น”

(เถิงหลัวเหวยจือ เล่มที่ 2, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องประดับ โดยคำว่า “แหวนนิ้ว” (扳指bān zhǐ) ซึ่งเป็นปลอกนิ้วสำหรับสวมนิ้วหัวแม่มือของชายจีน มีต้นกำเนิดจากชนชั้นนักรบในสมัยโบราณของจีน วัสดุที่ใช้ทำมักเป็นหยก กระดูกสัตว์ หรือโลหะมีค่า ต่อมาพัฒนาให้มีความสวยงามและกลายเป็นเครื่องประดับที่แสดงถึงฐานะและรสนิยมของผู้สวมใส่

4.3 วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรี

วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรี หมายถึง ภูมิปัญญาในการประดิษฐ์และศิลปะการบรรเลงเสียงที่สะท้อนถึงสุนทรียภาพ โลกทัศน์ และวิถีชีวิตของชาวจีน โดยเครื่องดนตรีไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแต่ให้ความบันเทิง แต่ยังเชื่อมโยงกับมิติต่างๆ ของสังคม ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของนวนิยาย เช่น

ถ่านไถจิ้นเหลือบตาขึ้น เห็นพินคังโหวที่เจือรศมีสีฟ้าปรากฏกลางอากาศ ไม่มีใครบรรเลงพินคังโหว แต่สายของมันกลับขยับเอง ท่ามกลางคลื่นเสียงเหล่านั้น หลีซูซูในอ้อมกอดเขาใบหน้าขาวซีดลงทุกที

(เถิงหลัวเหวยจื่อ เล่มที่ 3, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรี โดยคำว่า “พินคังโหว” (笙 kōng hóu) ซึ่งเป็นเครื่องสายโบราณของจีนที่มีขนาดใหญ่ ลักษณะคล้ายพินหรือฮาร์ปของตะวันตก มีสายจำนวนมากและให้เสียงที่กังวานไพเราะ

4.4 วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับอาหาร

วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับอาหาร หมายถึง ลักษณะเฉพาะของอาหารจีนที่สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของชาวจีน ทั้งในด้านการเลือกใช้วัตถุดิบ วิธีการปรุง การจัดสำรับ รวมถึงความสำคัญของรสชาติ สี และรูปลักษณ์ของอาหาร ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับอาหาร คือ วัฒนธรรมจีนด้านอาหารว่าง และวัฒนธรรมจีนด้านอาหารหลัก ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของนวนิยาย เช่น

สุดท้ายอามีที่ตามเขาออกมาด้วยมิได้ถูกส่งจากไป กลับได้น้ำตาลเป่ากลับมาอีกหลายตัว

(เถิงหลัวเหวยจื่อ เล่มที่ 4, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับอาหาร โดยเฉพาะขนมพื้นบ้านที่เรียกว่า “น้ำตาลเป่า” (明黄色龙袍 míng huáng sè lóng páo) ซึ่งเป็นทั้งขนมหวานและงานศิลปะพื้นบ้านของจีน “น้ำตาลเป่า” ทำจากน้ำตาลข้าวมอลต์ที่ผ่านการให้ความร้อนจนละลาย แล้วนำมาเป่าหรือปั้นเป็นรูปทรงต่าง ๆ เช่น สัตว์ ดอกไม้ หรือสิ่งของมงคล นิยมพบได้ในงานเทศกาลหรืองานรื่นเริงต่างๆ ของชาวจีน

4.5 วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับเสื้อผ้า

วัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับเสื้อผ้า หมายถึง รูปแบบการแต่งกายของชาวจีนที่สะท้อนรสนิยม ความงาม และวิถีชีวิตในแต่ละยุคสมัย และสะท้อนลักษณะทางสังคม ประเพณี และความงามตามสุนทรียศาสตร์ของจีน ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับเสื้อผ้า คือ วัฒนธรรมจีนด้านเสื้อผ้าเกี่ยวกับวัตถุดิบ วัฒนธรรมจีนด้านส่วนประกอบเสื้อผ้า และวัฒนธรรมจีนด้านเสื้อผ้าเฉพาะทาง ตามที่ปรากฏในเนื้อหาของนวนิยาย เช่น

ถ่านไถจิ้นที่อยู่บนราชรถเหม่อลอยครู่หนึ่ง เขาไม่มีเวลาได้คิดมาก เสียงฟ้าร้องอื้ออึงดังต่อเนื่องไม่นาน บนซุ้มประตูเมือง องค์ชายแปดสวม ชุดมังกรสีเหลืองอร่าม ใบหน้าฉายความบ้าคลั่งของคนที่กำลังจะตาย

(เถิงหลัวเหวยจื่อ เล่มที่ 3, 2566)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนที่เกี่ยวกับเสื้อผ้า โดยเฉพาะ “ชุดมังกรสีเหลืองอร่าม” (明黄色龙袍 míng huáng sè lóng páo) ซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายเฉพาะของจักรพรรดิในจีนโบราณ สีเหลืองไม่เพียงแต่สื่อถึงความสง่างามและอำนาจสูงสุด แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของจักรพรรดิ

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิจัยลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีน 4 ด้าน

ด้านวัฒนธรรม	ลักษณะที่พบ	ตัวอย่างคำ	หน้าที่เชิงวัฒนธรรม
1. คติธรรม	ความเชื่อ, ปรัชญา, ศาสนา	ดาวหายนะเดียวตาย, ต้าถง, สามวิญญูญาณ	ส่งเสริมหลักการดำเนินชีวิตสำหรับบุคคลที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม
2. เนติธรรม	การปกครอง, ขนบธรรมเนียมประเพณี	หน่วยตะวันตก, ผ้าคลุมศีรษะ	ส่งเสริมให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของบ้านเมือง และส่งเสริมการเคารพ
3. สหธรรม	คำเรียกสถานภาพบุคคล, บทกวี, การละเล่นพื้นบ้าน	ก๊วยเฟย, บทกวีของหลี่ไป่, หายปริศนาโคมไฟ	ส่งเสริมการเคารพระหว่างกันและกันทั้งบุคคลและสถานที่เพื่อสร้างความสมัครสมานสามัคคีและความเคารพลำดับทางสังคม
4. วัตถุธรรม	เครื่องใช้, เครื่องประดับ, เครื่องดนตรี, อาหาร, เสื้อผ้า	เตียงเตา, แหวนนิ้ว, พินคงโหว, น้ำตาลเป่า, ชุดมังกรสีเหลืองอร่าม	ส่งเสริมภูมิปัญญาด้านศิลปะหัตถกรรม และ คหกรรม เพื่อประดิษฐ์เครื่องมือ เครื่องใช้ และอาหารตามภูมิปัญญาจีน

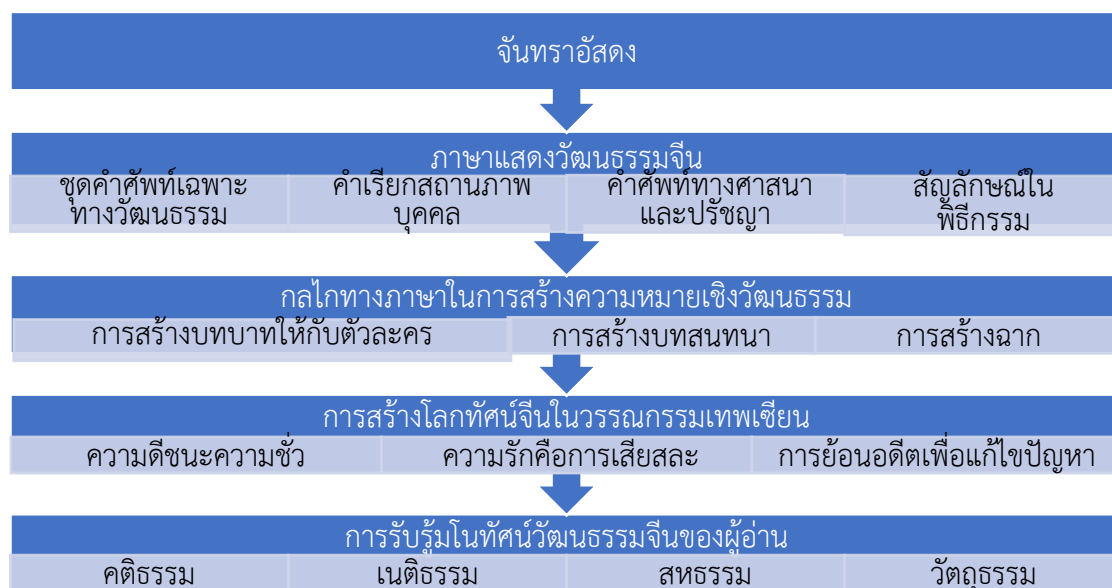
อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบความโดดเด่นของภาษาแสดงวัฒนธรรมด้านคติธรรมอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากผู้ประพันธ์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือหลักในการหลอมรวมโลกแห่งจินตนาการเข้ากับโลกทัศน์ทางวัฒนธรรมจีน 4 ด้านอย่างเป็นระบบ โดยใช้ภาษาด้านคติธรรมเป็นแกนกลางในการถ่ายทอดระบบความเชื่อเรื่องลัทธิเต๋า ศาสนา และปรัชญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตมาตุ ดวงมณี (2552) ที่ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของความเชื่อเรื่องเทพเจ้าและภูตผีต่อจิตใจชาวจีน และภาษาด้านเนติธรรมที่ใช้สร้างความสมจริงของระเบียบการปกครองและจารีตประเพณีตามแนวคิดลัทธิขงจื้อและเต๋า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระชาติ ดวงมาลาและคณะ (2567) เกี่ยวกับบทบาทของศาสนาและปรัชญาที่กำกับวิถีชีวิตสังคมจีนมาอย่างยาวนาน ขณะเดียวกัน ภาษาด้านสหธรรม ในส่วนของคำเรียกสถานภาพและการอ้างอิงวรรณศิลป์ได้ทำหน้าที่สะท้อนลำดับชั้นและความสัมพันธ์ทางสังคม ส่วนภาษาด้านวัตถุธรรมที่พรรณนาเครื่องใช้และเครื่องประดับซึ่งแฝงมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมไว้อย่างแยบยล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญารัตน์ มะลาศรี และกนกพร นุ่มทอง (2566) ที่ระบุว่าวัตถุและสัญลักษณ์ต่าง ๆ มักสะท้อนหลักปรัชญาและการดำเนินชีวิตตามธรรมชาติ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วยชุดคำศัพท์เฉพาะทาง คำเรียกสถานภาพบุคคล คำศัพท์ทางศาสนาและปรัชญา และสัญลักษณ์ในพิธีกรรม ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างโลกทัศน์จีนในวรรณกรรมเทพเซียนที่แตกต่างจากนวนิยายทั่วไปอย่างชัดเจน โดยภาษาเหล่านี้ทำหน้าที่หลอมรวมมิติทางจิตวิญญาณเข้ากับวิถีชีวิตของตัวละครในโลก

จินตนาการได้อย่างเป็นเนื้อเดียวกัน ส่งผลให้ผู้อ่านสามารถรับรู้อัตลักษณ์และมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมจีนที่ซับซ้อนผ่านตัวบทภาษาแปลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้

สรุปและข้อเสนอแนะ

บทความวิจัยเรื่อง “ลักษณะภาษาแสดงวัฒนธรรมจีนของนวนิยายแปลแนวเทศเขียนเรื่อง “จันทราอัสตง” ชี้ให้เห็นว่า ภาษาที่ใช้ในนวนิยายสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบครอบคลุมวัฒนธรรมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคติธรรม ด้านเนติธรรม ด้านสหธรรม และด้านวัตถุธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมจีนด้านคติธรรมที่ปรากฏอย่างโดดเด่นผ่านความเชื่อ ปรัชญา และศาสนา ซึ่งสะท้อนรากฐานทางความคิด ค่านิยม และโลกทัศน์ของสังคมจีนโบราณได้อย่างลึกซึ้ง ขณะเดียวกัน วัฒนธรรมด้านเนติธรรม ด้านสหธรรม และด้านวัตถุธรรม มีบทบาทเสริมสร้างบรรยากาศ และความสมจริงของโลกในนวนิยาย ทำให้งานแปลแนวเทศเขียนไม่ได้เป็นเพียงสื่อบันเทิง แต่เป็นงานที่สะท้อนอัตลักษณ์จีนผ่านการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยจึงยืนยันว่าภาษาใน นวนิยายแปลมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงวรรณกรรมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม และช่วยเปิดมุมมองในการทำความเข้าใจวัฒนธรรมจีนในเชิงลึก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ควรศึกษาเปรียบเทียบกับต้นฉบับจีน หรือเทียบกับนวนิยายเทศเขียนเรื่องอื่น
2. ข้อเสนอแนะเชิงการแปล ควรเสนอหลักเกณฑ์การจัดการคำวัฒนธรรม (ทับศัพท์/เทียบศัพท์/ให้คำอธิบาย)

เอกสารอ้างอิง

- เกตมาตุ ดวงมณี. (2552). ภาษาจีนกับวัฒนธรรมความเชื่อ “เทพเจ้า” และ “ภูตผี”. วารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต. 2(2), 34-40.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2551). วัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2547). วัฒนธรรมไทย – ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธัญญารัตน์ มะลาศรี และกนกพร นุ่มทอง. (2566). ภาพสะท้อนความเชื่อของชาวจีนที่ปรากฏอยู่ในความหมายคำกลอนคู่บริเวณป้ายจารึกของหลุมฝังศพสุสานวัดพญ์เชิงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารอารยธรรมศึกษา โขงสาละวิน. 14(2), 234-268.
- นัตตา แสงกิติโกมล. (2558). การศึกษาเปรียบเทียบมุกตลกในนวนิยายจีน ฮว่านจูเก๋อเก๋อ กับฉบับแปลภาษาไทย (อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปนชัยรัศม์ องค์กรรัตน์. (2557). สามบุตรีแห่งจีน: การวิพากษ์สังคมและวัฒนธรรมจีนใน ไวลด์ สวอนส์ ของ จุง ชาง. (อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เถิงหลัวเหว่ยจื่อ. (2566). จันทรอัสตง. เล่มที่ 1. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แจ่มใส.
- _____. (2566). จันทรอัสตง. เล่มที่ 2. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แจ่มใส.
- _____. (2566). จันทรอัสตง. เล่มที่ 3. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แจ่มใส.
- _____. (2566). จันทรอัสตง. เล่มที่ 4. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แจ่มใส.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- พิน ดอกบัว. (2563). ปวงปรัชญาจีน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- วีระชาติ ดวงมาลาและคณะ. (2567). ภาพสะท้อนสังคมจีนที่ปรากฏในประชุมนิทาน "โซวเลินจี้". วารสารมนุษยสังคมสาร. 22(1), 100-119.
- สกล นิลวรรณ. (2523). ปรัชญาจีน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สรโน รอดนิตย์. (2567). ภาพสะท้อนวัฒนธรรมจีนจากวรรณกรรมเรื่องสั้น "ด้วยรักและผูกพัน" ของนริศพงศ์ รักวัฒนันทน์. วารสารวิจิตรวรรณสาร. 8(1), 81-98.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง "ทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญากับการสร้างสรรค์คุณค่าเพิ่มและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ", โรงแรมรามารการ์เด็น. กรุงเทพฯ.
- อังศุธร จ้าวทวีพงศ์. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบคำวิเศษณ์เสริมน้ำเสียงในนวนิยายจีน ปู้ปู้จิงซินกับฉบับแปลภาษาไทย (อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Xiao Qin Wu. (2561). การศึกษาวิเคราะห์ภาพพจน์และกลวิธีการแปลของวรรณกรรมเรื่อง ความฝันในหอแดง ฉบับแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์ (ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.